

KONINKLIJK

LGOG

samen de geschiedenis van LIMBURG ONTDEKKEN

LGOG KRING TER HORST

Ineke Eickmans | Secretaris LGOG Kring Ter Horst

T 06 51568605 | E secretaris@lgogterhorst.nl

UITNODIGING

Activiteit	Lezing Johan van Wittenhorst de Oude door Jacques van Rensch
Wanneer	Woensdag 28 juni om 20.00 uur
Locatie	De Leste Geulde, Noordsingel 75 Horst, 5961XW
Aan	De leden van het LGOG Kring Ter Horst en andere geïnteresseerden.

Horst, 8 juni 2023

Beste leden van het LGOG Kring Ter Horst en andere geïnteresseerden.

Hierbij nodigen wij u uit voor een lezing over Johan van Wittenhorst de Oude, ambtman in het Land van Kessel en heer van Horst 1523-1569

Het doet ons genoegen dat we Jacques van Rensch bereid hebben gevonden om zijn uitgebreide kennis over Johan de Oude met ons te delen. Jacques is voorzitter van het hoofdbestuur van de Koninklijke LGOG, was rijksarchivaris in Maastricht en werd geboren in Horst.

In 1523 benoemde Karel van Egmond, hertog van Gelre (1492-1538) de Kleefse edelman Johan van Wittenhorst tot ambtman van het Land van Kessel, onderdeel van het Overkwartier van het hertogdom Gelre. Formeel was Johan een 'buitenlander', maar de hertogdommen Gelre en Kleef hoorden tot één cultuurgebied. Met deze aanstelling werd de ambtman verantwoordelijk voor de handhaving van rechtspraak en openbare veiligheid, de inning van belastingen en het beslechten van conflicten, veelal geschillen tussen dorpen. Uit hoofde van zijn functie speelde hij ook een vooraanstaande rol binnen de adel van het Overkwartier van Gelre. Met deze enkele zinnen wordt een in werkelijkheid zeer complexe situatie heel sterk samengevat. Want tussen de afzonderlijke dorpen binnen dit Land van Kessel bestonden aanzienlijke juridische verschillen en daar moest de ambtman bij zijn werk voortdurend rekening houden.

Als dienstwoning kreeg Johan het kasteel van Horst toegewezen, met de daaraan verbonden heerlijke rechten over Horst. Maar er waren meer rechthebbenden op kasteel en heerlijkheid. Uiteindelijk slaagde Johan er met aanzienlijke financiële offers in om alle eigendommen en rechten van die 'aandeelhouders' in één hand te krijgen en mocht hij zich volledig heer van Horst noemen. Anders dan zijn voorgangers lijkt hij een duidelijke strategie te hebben gehad om huis en heerlijkheid Horst duurzaam aan hem en zijn familie te verbinden. Dat is ook gelukt, aangezien zijn nakomelingen hem later met de bijnaam 'de Oude' als een soort stamvader beschouwden. Johan leefde in een zeer roerige tijd, waarin de zelfstandigheid van het hertogdom Gelre land werd bedreigd door de Habsburgers in de persoon van Maximiliaan van Oostenrijk en naderhand Karel V. Het land verkeerde door kleinschalige oorlogshandelingen in een vrijwel permanente staat van onrust. Hertog Karel van Egmond wist de Gelders onafhankelijkheid nog vol te houden, maar zijn opvolger Willem de Rijke moest bij het Verdrag van Venlo in 1543 het hoofd buigen voor Karel V. Johan van Wittenhorst was bij die gebeurtenis een der vertegenwoordigers van het Overkwartier. De opname van Gelre als onderdeel van de Bourgondisch-Habsburgse Nederlanden betekende voor Johan ook loyaliteit aan een nieuwe landsheer. Hij werd in 1544 tot raadsheer van het nieuw opgerichte Hof van Gelre te Arnhem, een eervolle, maar vanwege de politieke spanningen binnen het hertogdom ook lastige functie.

Na 1520 zorgden diverse stromingen, samengevat met het woord 'Lutherye', voor groeiende onrust op religieus gebied. Sommige aanhangers van de nieuwe leer werden vanwege hun anarchistisch gedachtegoed ook als staatsgevaarlijk beschouwd. Zelf bleef Johan van Wittenhorst het katholieke geloof van zijn voorvaders toegedaan (zijn gezindheid blijkt o.a. door zijn schenkingen aan de Sint-Lambertuskerk in Horst) en daarnaast vond de 'Lutherye' in het enigszins geïsoleerd liggende Land van Kessel waarschijnlijk ook niet veel aanhang. Maar als representant van de overheid werd Johan wel geacht mee te werken aan het onderdrukken van de nieuwe leer. Na verloop van tijd ging het echter om meer dan alleen godsdienst. Er groeide na 1555 een algemeen verzet tegen de politiek van Philips II, de opvolger van Karel V, een strijd die zou uitmonden in de Tachtigjarige Oorlog. Het beginjaar daarvan, 1568, maakte Johan de Oude nog net mee. Na een bewogen leven overleed hij op 3 juli 1569 in Horst.

Wij vinden het plezierig om u te ontmoeten, u hoeft zich vooraf niet aan te melden.
Voor LGOG leden is deze lezing gratis, voor niet leden vragen wij een bijdrage van 5 euro.

Met vriendelijke groeten, namens het bestuur van de LGOG Kring Ter Horst,

Sjef Keijsers, bestuurslid
Ineke Eickmans, secretaris

Noteer vast in uw agenda: woensdag 06-09-2023 voor een lezing door Xavier van Dijk over de opgraving van het graf van Wittenhorst